

ห้องสมุดภาควิชาภาษาต่างประเทศ

๑๑.๐๕.๖

๘๗๒๓๘

๒๕๔๗

08206

ความรู้เรื่อง เส้นธุรกิจ

ค่าให้

องค์กรพัฒนาเอกชน มักจะเป็นที่รู้จัก และเรียกกันทั่วไปว่า เอ็นจีโอ (NGOs : Non Governmental Organizations) มีบทบาทในการพัฒนาสังคมไทยมานานกว่า ๓ ศตวรรษ แต่ก็ยังเป็นที่กล่าวขานและมีข้อสงสัยมีการตั้งคำถามมากมายที่ต่างคนต่างก็กล่าวถึงหรือมีความรู้สึกและคิดเห็นต่อการดำเนินงานของ เอ็นจีโอ ในแง่มุมที่หลากหลาย ดังจะเห็นได้จากการสะท้อนผ่านสื่อมวลชน เช่น มักจะถูกมองว่า

- “ เป็นองค์กรที่สร้างความแตกแยกและสร้างความขัดแย้งขึ้นในสังคม ”
- “ เป็นองค์กรที่รับเงินต่างชาติเพื่อบ่อนทำลายความมั่นคงของประเทศ ”
- “ เป็นพวกรับจ้าง อุยเบื้องหลังการซุ่มซุ่ม ”
- “ เป็นกลุ่มขัดขวางการพัฒนาประเทศ ”
- “ เป็นพวกที่ชอบต่อต้านประท้วงและคัดค้าน โครงการต่าง ๆ ของรัฐ ”

ภาพลักษณ์ของ เอ็นจีโอ ในสายตาของสาธารณะชนคนทั่วไป จึงถูกมองออกมามากในทศวรรษที่แล้วซึ่งเป็นมุมมองจากกลุ่มคนภายนอกโดยทั่วไปที่มองในลักษณะของการเขื่อมโยงจากกิจกรรมที่ปรากฏขึ้นในสังคม หรือมองเพียงปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมเพียงบางประเด็น เช่น กรณีโครงการขนาดใหญ่ของรัฐที่มีการคัดค้าน ต่อต้านจากชุมชน แต่ในสภาพความเป็นจริงหากมีการศึกษาถึงการทำงานขององค์กรพัฒนาเอกชน จะเห็นได้ว่ามีความหลากหลายทั้งงานด้านสังคม สงเคราะห์ และ การพัฒนา โดยเนื้องานแล้วเอ็นจีโอเป็นกลุ่มคนที่มีความปรารถนาอย่างให้สังคมดีขึ้น และอย่างให้การทำงานและนโยบายด่าง ๆ ของรัฐได้ถูกตรวจสอบ และ เปิดเผย ภายใต้พื้นฐานว่า ประชาชนจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา

เนื่องจากปัจจุบันความรู้เรื่อง เอ็นจีโอ ยังไม่มีเอกสาร ตำรา หรือบทเรียน ที่จัดพิมพ์ เป็นการเฉพาะ การเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาต่าง ๆ ความรู้ส่วนใหญ่ก็นำมาจากบทความ พลงานทางวิชาการ และ ผลการศึกษาเปรียบเทียบ การจัดทำเอกสารที่เกี่ยวกับความรู้เรื่อง เอ็นจีโอ จึงใช้การรวบรวมข้อมูลความรู้จากบุคคลที่ทำงานด้านการพัฒนาในองค์กรพัฒนาเอกชนจริงประกอบ กับการศึกษาเอกสารงานเขียนของผู้ที่ทำงานในองค์กรพัฒนาเอกชนต่าง ๆ ที่มีการจัดพิมพ์ในรูปของหนังสือเผยแพร่ ซึ่งเป็นของกลุ่มขององค์กรพัฒนาเอกชนนั้นๆ ผลงานเหล่านี้มีการจัดพิมพ์ในจำนวน จำกัด โดยสำนักพิมพ์ของกลุ่ม และก็ยังไม่มีงานจำหน่ายเผยแพร่ทั่วไปนัก

องค์กรพัฒนาเอกชนได้มีการพัฒนาการในลักษณะการเป็นเครือข่ายทำงานร่วมกับ กลุ่มประชาชนต่าง ๆ ในสังคม ทำให่องค์กรพัฒนาเอกชน มีพันธมิตรกว้างขวางขึ้น การเคลื่อนไหว ทางสังคมขององค์กรพัฒนาเอกชนที่ได้เข้าร่วมกับองค์กรภาคประชาชน นักวิชาการ และสื่อมวลชน มีบทบาทในการตรวจสอบนโยบายต่าง ๆ ของรัฐ และ เสนอแนวทางการพัฒนาที่แตกต่างไปจากรัฐ

ทั้งนี้การทรงแรงงานก็เป็นหน่วยงานของรัฐที่ต้องดิดต่อ กับประชาชนในสังคมซึ่งรวมถึงองค์กรพัฒนาเอกชน ด้วย

จากปัญหาด้านแรงงานสัมพันธ์ ที่เกิดขึ้นวนเวียนเป็นวัฏจักร ต่อเนื่องยาวนาน จากกลุ่มผู้ใช้แรงงาน มาสู่สภาวะองค์การสูญจ้าง บทบาทการเคลื่อนไหวมีการปรับเปลี่ยนเรื่อยมา จนถึงยุคของผู้ปฏิบัติงานจากองค์กรพัฒนาเอกชน ที่เข้ามามีส่วนร่วมเป็นเครือข่ายด้านแรงงาน และเมื่อมีการชุมนุมเรียกร้องด้านแรงงาน ก็มักจะมีคำถellungทั้งจากหน่วยงานภายในกระทรวงแรงงาน และหน่วยงานภายนอก ได้มีการสอบถามถึงตัวบุคคลของกลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชน ที่เข้าร่วมเป็นแกนนำในการเรียกร้อง บ่อยครั้งมีการสื่อสารที่ผิดพลาดจากข้อเท็จจริง จึงเป็นมูลเหตุสูงใจอย่างหนึ่งที่ต้องการจะสื่อสารให้ทราบถึง “ความรู้เรื่อง เอ็นจีโอ” ซึ่งปัจจุบันมีการตั้งข้อสังเกตว่า เอ็นจีโอ มี ๒ สาย คือ

๑.สาย นพ.ประเวศ วงศ์ ซึ่งมีการดำเนินงานผ่านทางสถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนาผู้ปฏิบัติงานของสานักพยาบาลที่จะเข้าหาภาครัฐ ใช้ความประนีประนอม เปรียบได้เป็นสาขาวิชาการ

๒.สาย คณะกรรมการประสานงานองค์กรพัฒนาเอกชน (กป.อพช.) มีฐานทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมี นายบันทร อ่อนด้า เป็นแกนกลางการดำเนินงาน ผู้ปฏิบัติงานสานักนี้ไม่เข้าหารัฐ จะโดยตรวจสอบ คัดค้านโครงการที่กระทบต่ochumชน

ความรู้เรื่อง เอ็นจีโอ จึงได้รวมจัดทำโดยแบ่งออกได้เป็น ๒ ส่วน คือ ส่วนที่ ๑ เป็นภาพรวมขององค์กรพัฒนาเอกชน ซึ่งเป็นส่วนที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับ การก่อตั้ง และพัฒนาการขององค์กรพัฒนาเอกชนทั้งภาพรวมและระดับภาค เพื่อให้ทราบว่ามีพัฒนาการ แนวคิด และจุดยืนในการทำงานพัฒนาอย่างไร

ส่วนที่ ๒ เป็นการแยกประเภทของเครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชนตามประเด็นปัญหาของแต่ละกลุ่มปัญหา ใน ๑๑ กลุ่มปัญหา ที่เกิดขึ้นในสังคมไทย ที่มีการเคลื่อนไหวเพื่อให้ทราบว่าแต่ละประเด็นปัญหามีการพัฒนาการและการดำเนินงานอย่างไร รวมทั้งเชื่อมโยงความเป็นองค์กรทางสังคม หรือที่เรียกวันว่า ประชาสังคม กับบทบาทการดำเนินงานขององค์กรพัฒนาเอกชนในอนาคต

ส่วนที่ ๓ บทสรุป ได้กล่าวถึงการขยายด้วยขององค์กรพัฒนาเอกชน ซึ่งถึงแม้จะมีมากขึ้นแต่ก็มีข้อจำกัด พร้อมกับนำเสนอปัญหาขององค์กรพัฒนาเอกชน และบทบาทขององค์กรพัฒนาเอกชนภายใต้กระแสพัฒนาอยุคโลกาภิวัตน์

ความรู้เรื่อง เอ็นจีโอ เป็นผลงานทางวิชาการที่จัดทำขึ้นเพื่อขอรับการประเมินแต่งตั้งให้ดำเนินการในกิจกรรมแรงงาน ๗ ว โดยคาดหวังว่าผลงานทางวิชาการเล่มนี้คงจะเป็นประโยชน์แก่ผู้สนใจในการศึกษาทำความเข้าใจและใช้ประโยชน์ตามแต่จะเห็นสมควร

นายสิทธิศักดิ์ ชารนัย^๑
กลุ่มสนับสนุนเครือข่ายและประสานภูมิภาค สำนักตรวจสอบและประเมินผล
สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงแรงงาน
มีนาคม ๒๕๕๗

สารบัญ

หน้า

คำนำ

บทนำ

บทที่ ๑ ก้าวเดิม และ ความหมาย เอ็นจีโอ	๓-๗
ก้าวเดิม เอ็นจีโอ มาจากประเทศตะวันตก	๓
ประเพทขององค์กรการกุศล	๔
ก้าวเดิมขององค์กรพัฒนาเอกชนไทย	๕
ความหมายขององค์กรพัฒนาเอกชน	๖
บทที่ ๒ บทบาทการดำเนินงานขององค์กรพัฒนาเอกชนในประเทศไทย	๘-๒๕
ยุคเริ่มแรกขององค์กรพัฒนาเอกชนไทย	๘
อุปสรรคสำคัญต่อการขยายตัวขององค์กรพัฒนาเอกชนในช่วงต้น	๙
บทบาทขององค์กรพัฒนาเอกชน ยุคประชาธิปไตยเปิดบ้าน	๑๐
ยุคหลัง ๖ ตุลาคม ๒๕๑๙-๒๕๒๒	๑๒
พัฒนาการขององค์กรพัฒนาเอกชนในยุค ๒๕๒๓-ปัจจุบัน	๑๓
คณะกรรมการประสานงานองค์กรพัฒนาเอกชน	๑๕
การจำแนกกลุ่มขององค์กรพัฒนาเอกชน	๑๖
การดำเนินงานขององค์กรพัฒนาเอกชนในประเทศไทย	๑๗
แนวคิดพื้นฐาน เป้าหมาย และทิศทางการพัฒนา	๑๘
บทบาทและการกิจขององค์กรพัฒนาเอกชน	๑๙
องค์กรพัฒนาเอกชนทำอะไรบ้างในสังคมไทย	๒๑
แหล่งสนับสนุนทางการเงินขององค์กรพัฒนาเอกชน	๒๒
ตัวอย่างองค์กรเงินทุนด้านประเทศไทยที่สนับสนุนองค์กรพัฒนาเอกชนไทย	๒๔
บทที่ ๓ เครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชน	๒๖-๓๔
แนวความคิดเรื่องเครือข่าย	๒๖
ทำไมต้องเป็นเครือข่าย	๒๗
การเกิดเครือข่าย	๒๘
องค์ประกอบของเครือข่าย	๒๙
เครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชน	๓๐
เครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชนภาคเหนือ	๓๑

การก่อตัวขององค์กรประชาชนภาคเหนือในระดับต่างๆ	๓๔
ยุทธศาสตร์และแนวทางการดำเนินงานขององค์กรพัฒนาเอกชนภาคเหนือ	๓๗
เครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชนภาคเหนือตอนล่างและภาคกลาง	๓๘
การก่อตัวในพื้นที่	๓๙
ห้วงระยะเวลาของการพัฒนา	๔๐
สรุปแนวทางการดำเนินงาน	๔๒
เครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชนภาคอีสาน	๔๓
พัฒนาการขององค์กรพัฒนาเอกชนภาคอีสาน	๔๔
องค์กรพัฒนาเอกชนในสถานการณ์การแย่งชิงทรัพยากรธรรมชาติ	๔๖
ยุคแห่งการรวมพลังขององค์กรพัฒนาเอกชนเป็น กป.อพช.อีสาน	๔๗
การปรับยุทธศาสตร์ภายใต้กระแสโลกกวิภาค	๔๘
โครงสร้างและเครือข่ายการทำงาน กป.อพช.อีสาน	๕๐
เครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชนภาคใต้	๕๑
เกี่ยวกับ เอ็นจีโอ ภาคใต้	๕๒
ยุทธศาสตร์ในการทำงานขององค์กรพัฒนาเอกชนภาคใต้	๕๓
การดำเนินงานในช่วงปี ๒๕๔๐-๒๕๕๖	๕๓
แผนการดำเนินงาน	๕๕
 บทที่ ๔ เครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชนแยกตามประเด็นปัญหา	๕๕-๙๕
(เครือข่ายแนวร่วมเพื่อความก้าวหน้าของผู้หันยิ่ง)	๕๕
เครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชนด้านเด็ก	๕๙
เครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชนด้านแรงงาน	๖๒
เครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชนด้านเอดส์	๖๔
เครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชนด้านชุมชนแออัด	๖๕
เครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชนด้านสิทธิมนุษยชน	๖๘
เครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชนด้านชนเผ่า	๗๐
เครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชนด้านเกษตรกรรมทางเลือก	๗๓
เครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชนด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	๗๗
เครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชนด้านสาธารณสุขและการคุ้มครองผู้บุริโภค	๘๒
เครือข่ายสื่อภาคประชาชน	๘๗
จากองค์กรพัฒนาเอกชนสู่องค์กรประชาสังคม	๙๐
แนวคิดเรื่องประชาสังคม	๙๑
องค์กรพัฒนาเอกชน-องค์กรชุมชน-ประชาสังคม	๙๕

บทที่ ๕ บทสรุปองค์กรพัฒนาเอกชน	๙๖-๙๘
บทสรุป	๙๖
ปัญหาขององค์กรพัฒนาเอกชน	๙๗
บทบาทขององค์กรพัฒนาเอกชนภายใต้กระแสพัฒนายุคโลกาภิวัตน์	๙๘
 บรรณานุกรม	 ๙๙
ภาคผนวก	
ทำเนียบนามเครือข่าย	๑๐๐-๑๒๓